

1. Obecně k povaze a úpravě obchodních společností

1. K povaze obchodních společností

Definičním znakem právnických osob je mimo jiné jejich majetková samostatnost, jejímž výrazem je jednak to, že mají vlastní majetek, a jednak to, že jen ve vztahu k tomuto majetku nesou samostatnou majetkovou odpovědnost v právních vztazích, do nichž vstupují. Společníci jednotlivých obchodních společností tedy nejsou vlastníky či podílovými spoluvlastníky majetku obchodní společnosti, ale jejich vztah k obchodní společnosti a k jejímu majetku je vymezen souborem práv a povinností společníka. Majetková práva společníků spočívají zpravidla v podílu na přímém zisku obchodní společnosti a v možnosti převodu obchodního podílu. Za závazky kapitálových obchodních společností společníci neručí anebo ručí jen omezeně. Vzhledem k tomu, že společníci nemohou být přímo poškozenými osobami v případech, kdy je trestná činnost páchána na úkor majetku obchodní společnosti, mohou se sami dopustit trestné činnosti ve vztahu k majetku obchodní společnosti, jejímž jsou společníky, protože ten je pro ně majetkem cizím. To platí i přes skutečnost, že se jinak na veřejnosti běžně mluví – zejména jde-li o majoritní společníky obchodních společností – o tzv. vlastnicích těchto společností, např. o „vlastnicích“ společností s ručením omezeným či akciových společností. Ani takové osoby ovšem nejsou vlastníky majetku obchodní společnosti v právním smyslu.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. 3 Tdo 746/2006
ASPI ID: JUD94834CZ

2. K povaze obchodních společností v případě jediného společníka

Společníka, a to i když je jediným společníkem, nelze ztotožňovat se společností s ručením omezeným jako právnickou osobu coby poškozeným v trestním řízení, neboť jde o dva rozdílné subjekty.

Jestliže obviněný, který je zároveň jednatelem a jediným společníkem poškozené společnosti s ručením omezeným, způsobil trestným činem škodu této společnosti, nelze s ohledem na oddělení majetku obchodní společnosti s ručením omezeným od majetku jejích společníků, resp. i jediného společníka, vyplývající ze zákona dovozovat, že by nemohl ve funkci jednatele při porušení povinnosti vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře způsobit škodu této společnosti. Za způsobení takové škody lze dovozovat jeho trestní odpovědnost a stejně tak mu lze uložit i povinnost tuto způsobenou škodu společnosti s ručením omezeným nahradit.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 15 Tdo 294/2009
ASPI ID: JUD157715CZ

3. K obchodní společnosti jako subjektu práv a povinností

§ 423 obč. zák.

Skutečnost, že rozhodnutí správního orgánu uložilo povinnost obchodnímu jménu, tj. něčemu, co není osobou v právním slova smyslu a není způsobilé mít práva a povinnosti, představuje jeden z případů nejzávažnější vady, nulity správního aktu, k níž soud přihlíží z povinnosti úřední bez ohledu na to, zda žaloba poukazovala na vady nulitu aktu způsobující, nebo se domáhala zrušení aktu pro nezákonnost nebo věcnou vadnost.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 10. 1993, čj. 6 A 25/92
SpP 49/1994, ASPI ID: JUD5000CZ

4. K nesprávnému označení obchodní společnosti v písemném právním jednání

Pokud je právnická osoba v právním úkonu označena nepřesně obchodním jménem nebo názvem, který nenáleží jiné právnické osobě, avšak v tomto úkonu je uvedeno správné identifikační číslo této právnické osoby, není právní úkon neplatný pro nedostatek způsobilosti této osoby mít práva a povinnosti.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2480/2000
ASPI ID: JUD22393CZ

5. K právnímu postavení společníka

Společník společnosti s ručením omezeným není z důvodu účasti v této společnosti podnikatelem.

Výkon práv a povinností společníka ve společnosti s ručením omezeným vyplývající z pouhé kapitálové účasti ve společnosti není sám o sobě výtěžnou činností, i když jde o společnost, která má shodný předmět činnosti (podnikání) jako případný zaměstnavatel společníka.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1652/97
SoJ 12/1998, s. 275, ASPI ID: JUD10392CZ

6. K povaze společenské smlouvy (stanov)

Stanovy družstva (a rovněž stanov obchodních společností) jsou smlouvou *sui generis*, pro jejíž přijetí nebo změnu zákon požaduje většinový, nikoli však jedno-
myslný souhlas členů družstva.

Z povahy stanov vyplývá, že jsou závazné pro všechny členy družstva bez ohledu na to, zda pro jejich přijetí hlasovali či nikoli. Z povahy stanov však též vyplývá, že jejich ustanovení, která jsou v rozporu se zákonem, jsou neplatná. To platí nepochybně i pro ta ustanovení, kterými se členům ukládají povinnosti. Soud se proto nesmí při rozhodování o žalobě na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze omezit na to, že dovodí obecně, že stanovy členům mohou ukládat povinnosti, ale musí též zkoumat, zda jednotlivé uložené povinnosti nejsou v rozporu zejména s právní úpravou družstev, ale i s ustanoveními dalších právních předpisů.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2230/99
Sb. NS 5/2001, s. 298, ASPI ID: JUD22420CZ

Poznámka: Podle stávající úpravy to vyplývá výslovně z § 125 odst. 1 obč. zák. Ačkoliv se dané rozhodnutí týkalo družstev, lze jej vztáhnout i na zakladatelské právní jednání obchodních společností.

7. K výkladu společenské smlouvy (stanov)

Stanovy družstva jsou smlouvou *sui generis*. Z toho vyplývá, že při jejich výkladu lze použít ustanovení o výkladu právních úkonů.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2004, sp. zn. 26 Cdo 472/2004
ASPI ID: JUD81785CZ

Poznámka: Podle stávající úpravy povaha stanov jako právního jednání vyplývá výslovně z § 125 odst. 1 obč. zák.; způsoby výkladu právního jednání jsou upraveny v § 555 až 558 obč. zák.

2. Založení, vznik a neplatnost obchodní společnosti

8. K plné moci k založení obchodní společnosti s příkladným výčtem předmětu podnikání

§ 8 z. o. k.
§ 123 obč. zák.

Založil-li zmocněnec společnost za situace, kdy předmět jejího podnikání byl v plné moci vymezen demonstrativním výčtem, se všemi předměty podnikání příkladmo vypočtenými v plné moci a ještě s jedním předmětem činnosti navíc, postupoval v souladu s plnou mocí.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. 29 Cdo 152/2007
ASPI ID: JUD140412CZ

9. K formě plné moci k založení společnosti

§ 6 z. o. k.
§ 441, 580, 582 obč. zák.

Právní jednání odporující zákonu je neplatné pouze tehdy, vyžaduje-li to smysl a účel zákona (§ 580 odst. 1 obč. zák.). Uvedené omezení platí i pro posouzení důsledků nedodržení formy právního jednání vyžadované zákonem (§ 582 odst. 1 obč. zák.). Jinými slovy, není-li právní jednání učiněno ve formě stanovené zákonem, je (z tohoto důvodu) neplatné pouze tehdy, vyžaduje-li to smysl a účel zákona.

Není-li pochyb o totožnosti zmocnítele, tj. je-li zcela zjevné, kdo udělil plnou moc, není plná moc neplatná jen proto, že nebyla udělena ve formě notářského zápisu, a to přesto, že byla udělena k právnímu jednání, které musí být podle zákona učiněno ve formě notářského zápisu (důsledky případné neurčitosti či nesrozumitelnosti obsahu plné moci řeší ustanovení § 553 obč. zák.).

Plná moc k založení obchodní korporace je právním jednáním týkajícím se založení obchodní korporace. Pro tato právní jednání je přitom upravena forma v § 6 odst. 1 z. o. k., a to včetně sankce stíhající její nedodržení (neplatnost, k níž soud přihlédne i bez návrhu). Ustanovení § 6 odst. 1 z. o. k. je tedy – jde-li o požadavek formy plné moci k založení společnosti s ručením omezeným – ustanovením zvláštním, které se uplatní přednostně před § 441 odst. 2 *in fine* obč. zák.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3919/2014
ASPI ID: JUD278477CZ

10. K jednání zakladatele za společnost

§ 127 obč. zák.

O jednání zakladatele za společnost jde jen tehdy, je-li z jednání zakladatele patrné, že nejedná svým jménem, nýbrž za založenou a dosud nevzniklou společnost (jejím jménem). Jednáním ve smyslu tohoto ustanovení, jež má vést ke vzniku závazku, lze rozumět jen jednání právní, tj. činění právních úkonů.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 32 Cdo 2056/2010
ASPI ID: JUD183989CZ

11. K dobré víře akciové společnosti ve vztahu k držbě věcí vložených do jejího majetku

Zakládaná akciová společnost má z hlediska oprávněnosti držby věcí odvíjející se od vkladu těchto věcí do jejího majetku stejnou víru (dobrou či zlou) jako tu, kterou byli při vložení těchto věcí nadáni její jediní zakladatelé.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Odo 788/2006
ASPI ID: JUD164304CZ

Poznámka: Podle současné právní úpravy je otázka přičitatelnosti dobré víry právnické osobě obecně upravena v § 151 odst. 2 obč. zák.

12. K založení společnosti s ručením omezeným, jejímž předmětem činnosti bude správa vlastního majetku

§ 8 z. o. k.

Společnost s ručením omezeným je možné založit i za jiným než podnikatelským účelem; nelze proto vyloučit založení takové společnosti, jejímž předmětem činnosti bude správa vlastního majetku.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. 29 Cdo 152/2007
ASPI ID: JUD140412CZ